

Mathieu Klos

Ardennen

Hoge Venen

50 Wandelingen

ROTHER
WANDELGIDSEN

Voorwoord

Van Ardenner ham hebben de meeste Nederlanders wel eens gehoord, maar waar de Ardennen precies liggen, kunnen zelfs veel Nederlanders maar zelden met zekerheid zeggen. Wij Hollanders bekijken onze zuidelijke burens vaak weinig enthousiast. Brussel, Brugge en Antwerpen, de mooie Vlaamse steden, zijn bij ons in trek, maar het Waalse deel van België lijkt de meesten saai en oninteressant. Waarom zou je nu juist daar moeten gaan wandelen? Ook ik ben aanvankelijk niet op het idee gekomen om dit deel van België te voet te gaan verkennen. Maar toen voerden enkele wandelingen door de Eifel mij over de grens heen, de Hoge Venen in en verder naar het woeste Warchedal. Ik ontdekte dat ten westen van de lijn Aken – Trier een prachtig wandelgebied ligt.

Ruim een derde van de oppervlakte van België bestaat uit ruig bergland, enerzijds de Hoge Venen, anderzijds de Ardennen. Want eigenlijk gaat het om twee afzonderlijke bergketens. Beide komen in deze wandelgids aan bod. Tot een hoogte van 700 m verheft zich dit landschap, waar we een van de laatste Europese hoogvenen, uitgestrekte bossen, diep ingesneden dalen, tal van natuurpaden en een geweldig goed onderhouden wegennet aantreffen. Bovendien vind je er in bijna ieder dal een imposant château of klooster.

Intussen, nu ik drie jaar lang de Ardennen heb doorkruist, heb ik België als een aantrekkelijk wandelland leren kennen. Naar de Eifel ga ik nog maar zelden, want de Belgische wandelgebieden hebben twee grote voordelen: in de eerste plaats is een brood al enkele meters over de grens een baguette – zo ga je je al gauw op vakantie voelen. In de Ardense restaurants wordt moules-frites (mosselen met friet) of truite à l'Ardennaise (forel op Ardense wijze) geserveerd. De patisserieën lokken met verleidelijke tartes en het land is wereldberoemd om zijn wel 1000 soorten bier. Kortom: de Belgische keuken is uitstekend. En ten tweede geven de Walen je altijd een “Bonne route!” mee op weg.

Op de wandelingen komt u meer dan eens langs volkse cafés. Vaak wacht u achter de voordeur een gastvrij onthaal. In het algemeen zijn de Ardennen altijd goed voor een verrassing – bijvoorbeeld 's werelds langste ondergrondse peddeltocht in de grot van Remouchamps.

Bon appétit et bonne route!

Mathieu Klos

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Overzichtskaart	6
Wandelen in de Ardennen en in de Hoge Venen	8
De topwandelingen in de Ardennen en in de Hoge Venen	11
Toeristische tips	14
Meerdaagse wandelingen in de Ardennen en in de Hoge Venen	15
De belangrijkste websites voor toeristen	20
Inlichtingen en adressen van A tot Z	21
De Hoge Venen en de Oostkantons	22
1 Van Roetgen naar de Hoge Venen	26
2 Van het boswachtershuis Ternell naar het stuwmeer van Eupen	28
3 Op de Grenzweg door het Brackvenn	32
4 Van Monschau naar het Kreuz im Venn	36
5 Van Sourbrodt naar Petit Troupa	38
6 Door het Waalse Veen	41
7 Van het Signaal van Botrange rondom Mont Rigi	44
8 Van Hockai het dal van de Hoëgne in	46
9 Door de dalen van Sawe en Statte	48
10 Rondom het stuwmeer van Bütgenbach	50
11 Rondom het meer van Robertville	52
12 Van Ovifat langs Ghâster en Bayehon naar de Burcht Reinhardstein	54
13 Door het Warchedal naar de Burcht Reinhardstein	58
14 Van Bevercé naar de Fagne Setai	60
15 Van Manderfeld door het Frankenbachdal	63
16 Van Schönberg naar de Treisbacher Berg	66
17 Pendelen tussen Schönberg en Bleialf	68
18 Rondom de St.-Hubertuskapel in Weweler	72
19 Op het drielandenpunt bij Ouren	74
In het Land van de Bronnen en in het Amblève dal	76
20 Van „Café Europa“ de Fagne de Malchamps in	78
21 Door de Fagne de Malchamps	82
22 Rondom het kasteel van Franchimont	85
23 Tussen Theux en Becco	88
24 Tussen Banneux en de Vesdervallei	90

25	Van Stavelot naar het Croix Collin	194
26	Van het meer van Coö naar de Belvédère	196
27	Tussen La Gleize en Moulin du Ruy	198
28	Rondom Stoumont en het kasteel van Froidcourt	100
29	Door het woeste dal van de Ninglinspo	103
30	Van Aywaille naar Rouvrex-Florzé	105
	De provincie Luxemburg	108
31	Langs de Oostelijke Ourthe	112
32	In het dal van de Ourthe tussen Mormont en Nadrin	114
33	Van Maboge naar Samrée	117
34	Door het Grand Bois bij La Roche-en-Ardenne	120
35	Van La Roche-en-Ardenne naar Beausaint	123
36	Op de Transardennaise	126
37	Door de beemden van de Semois rondom Chassepierre	134
38	Rondom Herbeumont	136
39	Van Bouillon naar het cisterciënzerklooster Cordemois	138
40	Van Ucimont naar Rochehaut	140
41	Van Rochehaut naar Frahan	143
42	Van Bohan naar de Franse grens	146
	Langs de Maas en de Lesse	148
43	Rondom Han-sur-Lesse	150
44	Van Houyet omhoog naar Custinne	153
45	Van Celles naar het dal van de Lesse	156
46	Van Falmignoul het Maasdal in	160
47	Kastelenwandeling naar Weillen	164
48	Rondom Spontin	167
49	Rondom het kasteel van Annevoie	170
50	Rondom het kasteel van Modave	172
	Register	174

Symbolen

	met bus/spoor bereikbaar		kruis langs pad
	eetgelegenheid onderweg		kasteel, burcht, ruïne
	geschikt voor kinderen		kerk, kapel, klooster
	plaats met eetgelegenheid		picknickplek
	hut met bediening, pension		uitkijkplaats/uitkijktoren
	schuilhut, schuilplaats		camping

Wandelen in de Ardennen en in de Hoge Venen

Bij het gebruik van dit gidsje

Deze wandelgids beschrijft 50 van de mooiste wandelroutes in de Hoge Venen en in het Belgische deel van de Ardennen. Geografisch laat het wandelgebied zich goed afbakenen. Het ligt vrijwel geheel op Belgisch grondgebied, en wel in het zuidoosten van het land. Als men zich van Frankrijk uit op de Maas (Meuse) stroomafwaarts zou laten afzakken, zou men er in het zuiden, westen en noorden omheen varen en hierbij achtereenvolgens de Franse steden Sedan, Charleville-Mézières, Givet en aan de Belgische kant Dinant, Namen (Namur), Huy en Luik (Liège) passeren, voordat de rivier het bergland verlaat en verder richting Noordzee stroomt. Kortom: de Maas omsluit ons gebied aan drie kanten. In het oosten grenst het aan de Eifel op Duits grondgebied en aan het groothertogdom Luxemburg. Hoewel de Ardennen zich over de Belgische grens heen tot in Luxemburg en Frankrijk uitstrekken, beperkt deze wandelgids zich tot wandelingen in het Belgische deel van het gebergte. Wandelingen in de Franse Ardennen zijn beperkter dan die in Belgische en de Luxemburgse Ardennen door de aanwezigheid van meer industrie.

49 van de 50 wandelingen zijn als rondwandelingen opgezet, die gemakkelijk in één dag kunnen worden gedaan. Maar omdat verre wandelingen in België populair zijn, willen we niet nalaten u met wandeling 36 ("Op de Transardennaise") ook een langeafstandswandeling voor te stellen, die drie dagen in beslag neemt.

Ook op zonnige winterdagen is de Fagne de Malchamps een wandeling waard.

Indrukwekkende achtergrond: vesting en kathedraal van Dinant aan de Maas.

Voorstellen voor nog meer meerdaagse wandelingen vindt u in het kader “Meerdaagse wandelingen in de Ardennen en in de Hoge Venen” (p. 15).

Dagtochtjes vanuit Nederland zijn alleen aan te raden als men zich tot de gebieden in de buurt van de grens (Hoge Venen, Oostkantons en de provincie Luik) beperkt. De wandelingen in deze gids concentreren zich daarom op vier landschappelijk zeer aantrekkelijke gebieden, waar u goed een lang weekend of zelfs een uitgebreide wandelweek kunt doorbrengen:

- **De Hoge Venen en de Oostkantons** – onderweg in de Hoge Venen, het Warchedal, de streek rond Sankt Vith en de streek rond het drielandenpunt Ouren; wandelingen 1 t/m 19; p. 22 vv.
- **In het Land van de Bronnen en in het Amblèveval** – dwars door het Land van de Bronnen tussen Theux, Spa en Stavelot en langs de Amblève; wandelingen 20 t/m 30; p. 76 vv.
- **De provincie Luxemburg** – wandelingen door de uitgestrekte bossen rondom Saint-Hubert en de dalen van Ourthe en Semois; wandelingen 31 t/m 42; p. 108 vv.
- **Langs de rivieren de Maas en de Lesse** – te voet door de rivierdalen tussen Givet en Huy, Rochefort en Dinant; wandelingen 43 t/m 50; p. 148 vv.

De wandelpaden in België zijn steeds voorbeeldig aangegeven.

De hoofdstukken over de vier gebieden worden steeds voorafgegaan door een inleiding. Deze bevat informatie over het gebied, de bezienswaardigheden en recreatiemogelijkheden en biedt hulp bij het vinden van goed onderdak. Bovendien beschrijven we de mogelijkheden om er vanuit Nederland te komen. Gebiedskaarten illustreren het verloop van de afzonderlijke routes.

De beschrijvingen van de wandelingen beginnen steeds met een samenvatting van de voor de planning en uitvoering van de wandeling allernoodzakelijkste informatie. Voor al diegenen die graag met een gps wandelen, zijn de coördinaten van het begin- en eindpunt volgens het WGS-84-systeem opgegeven. Hierna volgt een beschrijving van het verloop van de route. Deze beschrijving is zo kort gehouden als de staat van de

route en het terrein toelaat. Hoogteprofielen informeren over de te verwachten duur van de wandeling, lengte en profiel van het parcours en de belangrijkste oriëntatiepunten. Kaartjes op schaal 1:50.000, resp. 1:100.000 (wandeling 36) verduidelijken het verloop van de route. Waar in de tekst sprake is van “oriëntatiepunten”, gaat het om plekken die op de kaartjes en/of de hoogteprofielen staan aangegeven. Als aanvulling wordt in de samenvatting steeds verwezen naar een gedetailleerde wandelkaart van de streek waarin de wandeling gemaakt wordt.

Korte vakantie met kinderen

Het is beslist de moeite waard een korte vakantie met kinderen in de Ardennen te plannen, aangezien alle geselecteerde gebieden naast de mooie landschappen allerhande culturele en recreatieve attracties bieden. Zo kan de wandelvakantie voor elk wat wils bevatten. Wandelingen voor het hele gezin zijn in de titelbalk van de wandelingen met een apart symbool aangegeven.

Vereisten

Hebt u wel eens van Luik-Bastenaken-Luik gehoord – de naar men zegt zwaarste eendaagse klassieker voor wielrenners? Ontelbare côtes – korte, uitputtende klimpartijen – maken het wielrennen in de Ardennen zo veeleisend. Ook de wandelaar stuit vaak op deze côtes, maar met een normale conditie zijn ze goed te behappen. Eisen aan de conditie stellen langere passages op veeleisende bergpaadjes. De lezer vindt in dit gidsje wandelingen met een duur van twee à zes uur en een lengte tussen 8 en 23 kilometer per wan-

deling, resp. etappe. Er is een wandeling voor elk wat wils. De moeilijkheidsgraad van de diverse wandelingen kan worden afgelezen aan de kleur van het nummer van de wandeling:

Gemakkelijk De blauwe markering duidt wandelingen aan die gebruikmaken van goed aangelegde en bewegwijzerde paden, een relatief vlak profiel hebben en niet al te lang zijn.

Tamelijk moeilijk De rood gemarkeerde wandelingen gaan soms over moeilijk begaanbare paadjes en/of kennen grote hoogteverschillen. In de regel zijn ze langer dan de blauwe wandelingen, want hier geldt: hoe langer een wandeling is, des te inspannender, ook omdat hoe groter de afstand is, des te groter het totale hoogteverschil.

De meeste wandelingen in dit gidsje zijn als “tamelijk moeilijk” aangemerkt.

De topwandelingen in de Ardennen en de Hoge Venen

Op de Grensweg door het Brackvenn

Uniek veenlandschap en spectaculaire kleurenpracht (wandeling 3; gemakkelijk).

Door het Waalse Veen (Fagne Wallonne)

Over natuurpaadjes door het Hildal naar het hart van de Hoge Venen (wandeling 6; gemakkelijk).

Door het Warchedal naar de Burcht Reinhardstein

Steile bergpaadjes en een bezoek aan de burcht van de graven van Metternich (wandeling 13; tamelijk moeilijk).

Van Bevercé naar de Fagne Setai

Wandeling door het wilde dal van de Trô Maret, die met bruin water naar donker bier doet verlangen (wandeling 14; tamelijk moeilijk).

Door het wilde dal van de Ninglinspo

Opwindende wandeling door het volgens veel Belgen mooiste dal van de Ardennen (wandeling 29; tamelijk moeilijk).

Van La Roche-en-Ardenne naar Beausaint

Ruige dalen en misschien een picknick met lekkere Ardenner ham uit La Roche (wandeling 35; tamelijk moeilijk).

Rondom Herbeumont

Twee van de spectaculaire rivierbochten van de Semois en een op een scherpe rotskam gelegen kasteel (wandeling 38; tamelijk moeilijk).

Van Rochehaut naar Frahan

Met een adembenemend uitzicht omlaag op de bezienswaardige bocht in de Semois bij Frahan (wandeling 41; tamelijk moeilijk).

Van Celles naar het Lessedal

Van het naar men zegt mooiste dorp van Wallonië omlaag het woeste dal van de Lesse in (wandeling 45, tamelijk moeilijk).

Van Falmignoul het Maasdal in

Bijna zoals in het hooggebergte: steile rots-hellingen en een klauterlandschap in het middengedeelte van het Maasdal (wandeling 46, tamelijk moeilijk).

3 Op de Grenzweg door het Brackvenn

3.15 uur

Een herfstwandeling door de Hoge Venen bij Monschau

Zonnige herfstdagen zijn het ideale tijdstip voor een wandeling door de veengebieden Platte Venn en Brackvenn ten westen van Monschau, want op zulke dagen vertoont het water- en boslandschap van de hoogvenen langs de Duits-Belgische grens zich in zijn luisterrijkste kleuren.

Beginpunt: Parking Grenzweg bij Mützenich, 624 m (GPS volgens WGS 84: O 6°11'17.99" N 50°33'58.06"); bereikbaar vanaf afslag Eupen over de N 67 of vanaf Eupen met bus 385 (alleen in het weekend).

Hoogteverschil: 145 m.

Vereisten: afwisselende wandeling (14,5 km) in vlak terrein, vaak over venige paadjes. De route is niet doorlopend

gemarkeerd, maar gemakkelijk te vinden.

Alternatief: zonder de rondweg door het veen bij de Rotenbüchel (is 3,5 km korter).

Tip: natuureducatiepaden in het Platte Venn en in het Brackvenn, bezoek aan Monschau (5 km).

Kaart: Hautes Fagnes (NGI België, schaal 1:25.000).

Droogvoets door het Platte Venn.

Vanaf de **Parking Grenzweg** bij Mützenich wandelt u eerst met de markering rode rechthoek over een breed steenslagpad naar het zuidwesten, maar slaat al na enkele meters linksaf de Grenzweg in. De markering blauwe ruit, die u aanvankelijk volgt, verdwijnt naderhand. Langs de grens wandelt u over het prachtige pad, geniet van de weidsheid van Europa en het indrukwekkende veenlandschap met zijn talloze goudgele grassen en de welige heide- en bosbessenbegroeiing. Na ca. 1 km wordt het pad breder; kort hierna komt u bij een kruising. Aan uw rechterhand ligt een idyllisch sparrenbos, waarvan de bodem geheel met bosbessenstruiken begroeid is. Hier slaat u tweemaal kort na elkaar rechtsaf en wandelt ten slotte in noordelijke richting, totdat u op het Platte Venn in open terrein komt. Daar slaat u linksaf een met steenslag verhard dwarspad in en na 100 m bij het houten bordje “Brackvenn” weer rechtsaf het **Platte Venn** in. Over een houten vlonder wandelt u door het prachtige water- en graslandschap naar het noorden. Hierbij komt u langs twee splitsingen, bij de tweede houdt u met de wegwijzer “Getz” rechts aan. U komt bij de N 67. Aan de overzijde voert een kaarsrecht, smal paadje u het bos in (wegwijzer “Getzbach”) en steeds langs een klein beekje ruim 3 km verder

rechtsaf het **Platte Venn** in. Over een houten vlonder wandelt u door het prachtige water- en graslandschap naar het noorden. Hierbij komt u langs twee splitsingen, bij de tweede houdt u met de wegwijzer “Getz” rechts aan. U komt bij de N 67. Aan de overzijde voert een kaarsrecht, smal paadje u het bos in (wegwijzer “Getzbach”) en steeds langs een klein beekje ruim 3 km verder

naar het noorden. Het landschap langs uw pad is volkomen anders dan eerder in het Platte Venn: dennen- en berkenbossen wisselen elkaar af en alleen de roestbruine beek herinnert u eraan dat u nog altijd door een veengebied wandelt. Kort voor de Getzbach komt een olifantenpaadje uit op een met steenslag bedekt dwarspad (markering oranje kruis). U slaat hier rechtsaf en komt bij een kruising met een bank. Hier volgt u het steenslagpad door een bocht naar rechts in zuidelijke richting. Ca. 50 m na de bocht neemt u bij een klein informatiebord links de vlonder over de **Getzbach** en komt, nu zonder markering, over het veenpaadje, enigszins bergopwaarts in oostelijke richting wandelend, op het open terrein tussen **Rotenbüchel** en het **Allgemeines Venn** uit. Links en rechts gorgelt en borrelt een zijbeek van de Getzbach. Achter de geweldige geraamten van vijf dode dennen om slaat u linksaf en volgt het brede graspad, dat tussen het veen en de bosrand naar het noorden leidt. Na ruim 2 km bereikt u bij een bospunt een oud informatiebord. Sla hier scherp linksaf en ga over het smalle paadje door het veen zuidwaarts terug richting **Getzbach**.

Natuuridylle: moerasmeertje in het Platte Venn.

Kleurenpracht in het Brackvenn.

De markering die er had moeten zijn (groen-witte rechthoek) ontbreekt helaas, maar alleen dit ene pad leidt door het veen. Bij een ander informatiebord stuit u op de rood-witte markering van de GR 15, volgt die over de Getzbach en neemt bij de kruising met bank, waar u ruim een uur geleden al eens langs bent gekomen, opnieuw het steenslagpad naar het zuiden. Voorbij informatiebord en vlonder vervolgt u uw wandeling ditmaal tot aan de kruising bij de goed in het bos verstopte boswachtershut bij het **Brackvenn**. Sla bij deze kruising linksaf en na de eendenpoel aan uw rechterhand direct weer rechtsaf het **Brackvenn** in (wegwijzer "Parking Grenzweg"). Nu wandelt u de laatste 2,5 km over een veenpaadje en over plankenpaadjes zigzag door het indrukwekkende veenlandschap. Wie laat in de middag onderweg is, kan het veen in de avondzon zien oplichten. De N 67 naar links volgend keert u ten slotte terug naar de **Parking Grenzweg**.

